

סוכה זכר לענני הכבוד*

כתיב (דברים טז, יד-טו) ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך, שבעת ימים תחוג לה' אלקיך במקום אשר יבחר ה' כי יברכך ה' אלקיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך, והיית אך שמח. וכבר דקדקו המפרשים למה כופל דבריו לאמר והיית אך שמח אחר שכבר אמר לפני כן ושמחת בחגך.

והנה ידועה קושיית הטור (או"ח סי' תרכה) שאם מצות סוכה היא זכר ליציאת מצרים א"כ היה לו לקבוע המצוה בחודש ניסן שבו יצאו ממצרים, ומה גם לדעת ר' אליעזר בפ"ק דסוכה (יא, ב) דסוכות היו ענני כבוד, ומצינו בתורה שהקיפם בענני כבוד בחודש ניסן (עי' שמות יד, יט ובפירש"י שם), וא"כ קשה למה נקבעה מצוה זו דוקא בחודש תשרי.

[והנה חכמה]

והנה כתב הגר"א בפירושו על שה"ש (א, ד): ובה מתורץ מה שהקשו למה אנחנו עושים סוכות בתשרי, כיון שהוא נגד היקף ענני כבוד היה ראוי לעשות בניסן, כי בניסן היה תחילת היקף עננים, אבל נראה לפי שכשעשו את העגל נסתלקו העננים, ואז לא חזרו עד שהתחילו לעשות המשכן, ומשה ירד ביוה"כ, ובמחרת יוה"כ ויקהל משה וציוה על מלאכת המשכן - זה היה ביו"א תשרי, וכתוב והם הביאו כו' בבוקר בבוקר - עוד ב' ימים, הרי י"ג בתשרי, ובי"ד בתשרי נטלו כל חכם לב ממשה את הזהב במנין ומשקל, ובט"ו התחילו לעשות, ואז חזרו ענני כבוד, ולכך אנו עושין סוכות בט"ו בתשרי עכ"ל. וכן הביא בדרשות מהר"ם חביב (פ"ר אמור דרוש ב) בשם לבנת הספיר. אלא דמהר"ם חביב הקשה על זה ממה שכתוב בנחמ"י (נחמיה ט, יח-יט): אף כי עשו להם עגל מסכה ויאמרו זה אלהיך אשר העלך ממצרים ויעשו נאצות גדלות, ואתה ברחמיך הרבים לא עֲזַבְתָּם במדבר, את עמוד הענן לא סר מעליהם ביוםם להנחתם בהדרך ואת עמוד האש בלילה להאיר להם ואת הדרך אשר ילכו בה, אלמא דלא נסתלקו ענני כבוד בעקבות חטא העגל.

אולם ראיתי מביאים מתרגום שה"ש (ב, יז) שכתב: ובזעירות יומיא עבדו בני ישראל עגלא דדהבא ואסתלקו ענני יקרא די מטללין עלויהן ואשתארו

* שיחה שנמסרה בכולל, בעשיית תשס"ט.